

Moji kolege i profesori

Ankice nema već gotovo dvije godine, a Antuna nema gotovo šest godina. Ankica i Antun bili su moji kolege u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje i dragi prijatelji. U Institutu smo se zaposlili u razmaku od nekoliko mjeseci, ja 1996., oni 1997. godine. S Antunom sam u početnim godinama dijelila ured, s Ankičom sam radila na nekim istraživanjima... Puno uspomena i poštovanja veže me uz Ankicu i Antuna, kao i uz mnoge preminule kolege i profesore. Ovaj *Vremeplov* posvetit ću njima, svojim preminulim kolegama s kojima sam radila u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje i profesorima koji su mi predavali i s kojima me povezuju profesionalni razvoj i suradnja.

ANKICA ČILAŠ ŠIMPRAGA (Knin, 9. kolovoza 1970. – Zagreb, 6. veljače 2020.) bila je vrsna onomastičarka, dijalektologinja, leksikografkinja i standardologinja, voditeljica Odjela za onomastiku i etimologiju Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Među njezinim onomastičkim radovima ističu se terminološki prinosi i radovi iz područja povijesne i suvremene antroponimije, toponimije sjeverne Dalmacije i zoonimije. Kao znanstvenica bila je izrazito vrijedna, pouzdana i temeljita, što je u struci bilo prepoznato te je za *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena*, kojemu je urednica i suautorica, dobila nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Pored svih znanstvenih postignuća bila je i požrtvovna kolegica i mentorica te dobar čovjek. Uvijek je bila vedra, optimistična i nasmišana, čak i u za nju najtežim trenucima. Iako već teško bolesna, snagu je crpila i radeći na oblikovanju *Baze suvremenih hrvatskih osobnih imena* te surađujući na projektu *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Njezin je prerani odlazak velik gubitak za hrvatsku filologiju, ali će njezina blagost i njezino djelo ostati u trajnome sjećanju. Iz njezina odnosa prema poslu i prema kolegama uvijek ćemo moći učiti.

ANTUN PATRIK HALONJA (Dubrovnik, 11. ožujka 1971. – Zagreb, 1. veljače 2016.) diplomirao je opću lingvistiku, opću informatologiju i bibliotekarstvo. Doktorirao je s temom *Hrvatski računalni žargon*, što je ujedno prvi doktorski rad u kojemu se s jezikoslovnoga motrišta istražuje hrvatski žargon. Znanstveni interes i cjelokupan radni vijek usmjerio je na računalno jezikoslovlje. Svoje znanje nesebično je dijelio, strpljivo i pomno prateći recepcije slušatelja. Nikada mu nije bilo teško doći i pogledati što nije u redu s računalima kolega u Institutu, popraviti kvar ili samo objasniti kako postupiti u određenim situacijama. Osim što je bio izvrstan znanstvenik, Antun je bio blag i suosjećajan čovjek. Altruizam ga nije napuštao ni u situaciji kad je već bilo jasno da gubi bitku za život. Odgovarajući na moje poruke ohrabrenja, nije propuštao pitati me kako sam i kako je moja obitelj. Svojim postupcima do kraja je pokazivao kakav treba biti kolega. Čitatelji *Hrvatskoga jezika* sjećaju ga se i kao prvoga urednika rubrike *U dva klika mišem*.

Ova 2021. godina nije samo tužna obljetnica Ankičine i Antunove smrti, ona je i tužna obljetnica smrti Snježane Marčec (Rijeka, 28. studenoga 1963. – Zagreb, 12. ožujka 2001.), Mire Kačića (Pučišća, 2. srpnja 1946. – Zagreb, 5. veljače 2001.) i Luke Vukojevića (Šipovača, Ljubuški, 7. prosinca 1955. – Zagreb, 24. lipnja 2011.).

SNJEŽANA MARČEC bila je dijalektologinja. U središtu njezina znanstvenoga interesa bili su čakavski govori, posebice krčki, što ponajprije proizlazi iz njezine povezanosti s Krasom, u kojemu je pronašla i konačno počivalište. Iako ju je prerana smrt prekinula u ostvarenju nekih planiranih znanstvenih ciljeva, njezin je prinos hrvatskoj dijalektologiji trajan i prepoznatljiv. Snježana je bila vesela osoba, a osobito su je krasili poštenje i osjećaj za pravdu.

MIRO KAČIĆ bio je ravnatelj Instituta u vrijeme mojega zapošljavanja. U Zagrebu je diplomirao romanistiku. Područja njegova znanstvenoga interesa bili su opće jezikoslovlje, posebice teorijska i algebarska lingvistika, te kroatističke teme. Osim po znanstvenoj djelatnosti pamtimo ga i po posebnome osjećaju za novake u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje i na Filozofskome fakultetu u Zagrebu (na kojemu je također radio), kojima je nastojao pružiti priliku ako je procijenio da svoje znanje i profesionalni razvoj mogu ostvariti u jezikoslovlju. Stoga se dio institutskih jezikoslovaca današnje srednje generacije s velikim poštovanjem sjeća ravnatelja Mire Kačića.

LUKA VUKOJEVIĆ preminuo je prije deset godina u 56. godini života. Bio je istaknuti hrvatski jezikoslovac. Većinu svoje znanstvene karijere ostvario je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Područje njegova djelovanja bile su normativistika i standardologija te sintaksa, kojoj pripada tematika njegova i magistarskoga i doktorskoga rada. Posebnu je pozornost posvećivao jezičnim savjetima i normiranju. Jedan je od urednika i autora opsežnoga *Hrvatskoga jezičnog savjetnika* (1999.), a svojim je radom znatno pridonio uređivanju nazivlja određenih struka i područja. Bio je vrlo predan poslu kojim se bavio i u kojemu je uživao. U povodu njegove smrti Lana Hudeček među ostalim je napisala: „U Institutu Luka je bio osoba kojoj su se stariji suradnici obraćali s pouzdanjem kad su imali kakvih, osobito naglasnih, jezičnih dvojba, a mlađi su suradnici bez zadržke vjerovali njegovim naputcima.” Djelatnici Instituta pamte ga i kao tihoga i dobronamjernoga kolegu s osobitim smislom za humor.

Akademik BOŽIDAR FINKA (Sali, 19. prosinca 1925. – Zagreb, 17. svibnja 1999.) vrhunski je hrvatski dijalektolog. Većinu radnoga vijeka proveo je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, kojemu je bio i ravnatelj. Suautor je *Hrvatskoga pravopisa*, poznatoga i pod nazivom *londonac*, koji je zabranjen 1971. te u cijelosti otisnut 1990. godine. Jedan je od najuglednijih i najplodnijih hrvatskih jezikoslovaca. Njegova bibliografija broji više od četiristo jedinica. Ljudski i znanstveni lik Božidara Finke osobito su krasili poštenje i marljivost.

Akademik PETAR ŠIMUNOVIĆ (Dračevica, 19. veljače 1933. – Split, 5. kolovoza 2014.) vodeći je hrvatski onomastičar bogate i raznovrsne znanstvene i stručne djelatnosti.

Bio je član nekoliko međunarodnih onomastičkih tijela, suosnivač i glavni urednik hrvatskih onomastičkih časopisa, suorganizator onomastičkih konferencija, promicatelj onomastičke znanosti, mentor znanstvenim novacima, aktivan u popularizaciji i približavanju znanosti općoj populaciji. Djelatnicima Instituta ostao je u sjećanju ne samo kao izvrstan znanstvenik nego i kao drag i duhovit čovjek.

ANTUN ŠOJAT (Zagreb, 13. lipnja 1928. – Zagreb, 9. lipnja 2012.) bio je vrstan dijalektolog i kajkavolog, član suradnik Razreda za filologiju HAZU-a. Osim dijalektologije njegov je znanstveni interes uključivao i povijest hrvatskoga jezika, onomastiku, sociolingvistiku i standardologiju. Ostavio je dubok trag u hrvatskoj filologiji. Cijeli radni vijek proveo je u današnjemu Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje (koji je tijekom svojega postojanja više puta mijenjao ime i ustroj), bio je i njegov ravnatelj. Kolegama i prijateljima ostao je u lijepome sjećanju i cijene njegov uzoran ljudski i znanstveni lik, a mladi naraštaji učiti će iz njegovih djela.

VALENTIN PUTANEC (Krašić, 2. listopada 1917. – Zagreb, 4. siječnja 2004.) bio je samozatajni jezikoslovac široke naobrazbe i istaknutoga prinosa znanosti. Područje njegova znanstvenoga rada u prvome redu bila je slavistika, zatim starofrancuski, indoeuropeistika, balkanistika, opće jezikoslovlje i kulturna povijest. Bio je član suradnik HAZU-a. U njemu posvećenu nekrologu Branka Tafra napisala je: „... bio je u svojoj skromnosti nesklon hvalospjevima pa je teško naći prave riječi kojima će se bez veličanja prikazati taj veliki znanstvenik i veliki čovjek. Ovi reci podsjećanja na našega Doktora nisu napisani zato što je to običaj kad tko trajno ode, nego su napisani u želji da mladi znanstvenici koji ga nisu poznavali nađu koji poticaj za sebe u Doktorovu životu i djelu, u prvom redu poticaj da pokušaju dosegnuti širinu i temeljitost Putančeve naobrazbe. [...] Bio je znanstvenik o kojem se nije mnogo govorilo, ali znanstvenik čije se mišljenje tražilo, cijenilo i citiralo. Kad literatura nije mogla pomoći, pomagao je dr. Putanec. Znaju to svi stariji znanstvenici u Institutu, ali i mnogobrojni stručnjaci različitih profila koji su dolazili Putancu u Institut po pomoć ili ga nazivali doma.”

EUGENIJU BARIĆ (Šid, 3. ožujka 1943. – Zagreb, 10. veljače 1999.) znam samo po njezinim radovima jer je, shrvana bolešću, prerano zauvijek napustila svoje kolege u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Genka, kako su je u Institutu zvali, bila je marljiva i savjesna osoba posvećena jeziku kao svojem životnom pozivu, vrijedna znanstvenica nadasve živa duha i duboke zainteresiranosti za problematiku kojom se s ljubavlju i predano u svojem stručnom i istraživačkom radu bavila (prema nekrologu koji je napisao Mirko Peti). Iako je tvorba riječi u suvremenome hrvatskom jeziku glavno područje njezina interesa, bavila se i leksikografijom, terminologijom, jezičnim savjetovanjem i rusinskim jezikom. Njezini su prinosi visoke znanstvene vrijednosti, poticajni za daljnja istraživanja i nova promišljanja.

VIDA BARAC-GRUM (Zagreb, 16. prosinca 1932. – 27. srpnja 2018.) hrvatska je dijalektologinja koja je također svoj radni vijek provela u Institutu. Osim dijalektologijom

bavila se temama iz područja povijesti hrvatskoga jezika i normativistikom. Njoj u spomen Ivana Kurtović Budja istaknula je: „Prepoznala je da se govor čuva prenošenjem sa starijih na mlade, a kad je to onemogućeno, ostaje drugi način očuvanja govora i produljenja njegova života: književno stvaralaštvo na materinskom govoru. A kad to nestane, ostaju još samo sjećanja na govor i na koncu kraj. Vida Barac-Grum svojim je radom pomogla zaustaviti nezaustavljivo.”

DANIJEL ALERIĆ (Runovići, 13. siječnja 1936. – Zagreb, 22. veljače 2008.) od 1969. do umirovljenja 2001. radio je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. U svojim znanstvenim radovima pretežito je bio zaokupljen onomastičkim i etimološkim temama, ali su ga zanimala i akcenatska i tvorbeno pitanja. Bio je vrlo pouzdan i precizan. Stariji kolege opisuju ga kao dobrog čovjeka, kolegu i prijatelja.

Iako nisu znanstvenici, u ovome tužnom sjećanju na drage kolege ne mogu ne spomenuti BORISA RUKAVINU (Zagreb, 28. rujna 1959. – Zagreb, 8. listopada 2020.) i ANICU LUČIĆ (Kuće, 30. lipnja 1953. – Velika Gorica, 15. veljače 2021.). Boris je radio u Službi za izdavačku djelatnost i računalnu podršku, a Anica kao tajnica u Uredu ravnatelja. Zauvijek ćemo pamtili njihovu dobrotu, vedar duh i optimizam koji ih nisu napuštali čak ni u najtežim situacijama.

VLADIMIR ANIĆ (Užice, 21. studenoga 1930. – Zagreb, 30. studenoga 2000.) bio je moj profesor na programu studija hrvatskoga jezika na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojemu je od 1975. do 1992. bio predstojnik Katedre za suvremeni hrvatski književni jezik (danas Katedra za hrvatski standardni jezik). Unutar kolegija *Suvremeni hrvatski književni jezik* predavao mi je fonologiju i morfologiju te bio mentor mogega diplomskog rada. Profesora Anića pamtim kao vrlo dostojanstvena i susretljiva čovjeka, kao oličenje pojmova gospodin i profesor staroga kova. Njegovi su prinosi znanosti veliki i prepoznatljivi, a posebice su svima znani njegovi rječnici hrvatskoga jezika.

DUBRAVKO ŠKILJAN (Zagreb, 31. listopada 1949. – Zagreb, 21. srpnja 2007.) bio je voditelj poslijediplomskoga studija lingvistike, koji sam u prvoj polovici devedesetih godina prošloga stoljeća upisala na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Bio je predavač i znanstvenik iznimne erudicije. Međutim, ono što ovdje s vama želim podijeliti osim profesionalnosti pripada i njegovoj ljudskoj veličini. Profesor Škiljan uvijek je imao strpljenja za nas studente, za naša pitanja, sve je naše seminarske radove pomno pregledao, komentirao ono što je bilo dobro i objasnio zbog čega nešto nije bilo dobro ili je moglo biti drukčije. Na temelju njegovih postupaka naučili smo koliko je važno učenicima ili studentima dati povratnu informaciju i znati poslušati ih.

Akademik ANTE STAMAĆ (Molat, 9. listopada 1939. – Zagreb, 30. studenoga 2016.) predavao mi je teoriju književnosti i svjetsku književnost. Bio je izvanredno obrazovan intelektualac, erudit, teoretičar književnosti, esejist, pjesnik, violinist, muzikolog,

prevoditelj... Tijekom svoje profesionalne karijere bila sam redaktorica knjiga Matičine edicije *Stoljeća hrvatske književnosti* i voditeljica institutskoga i Matičina projekta *Tekstologija hrvatske pisane baštine* te sam imala čast surađivati s profesorom Stamaćem. Ostat će mi u trajnome sjećanju kao izniman znanstvenik visoke profesionalnosti i ustrajnosti u poslu. Bio je zaljubljenik u književnost i hrvatski jezik i dobar čovjek gospodskih manira.

Akademik MILAN MOGUŠ (Senj, 25. travnja 1927. – Zagreb, 19. studenoga 2017.) na studiju mi je predavao kolegije iz povijesti i dijalektologije hrvatskoga jezika te bio mentor mogega doktorskog rada (također s povijesnojezičnom temom). Bio je istaknuti hrvatski filolog, predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 2004. do 2010., nekadašnji zaposlenik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje te dugogodišnji predsjednik Upravnoga vijeća Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. U doba hrvatskoga proljeća 1971. s akademikom Stjepanom Babićem i akademikom Božidarom Finkom izradio je *Hrvatski pravopis*, koji je iz poznatih razloga u povijest ušao pod nazivom *londonac*. Borio se za samosvojnost hrvatskoga jezika, brinuo se o hrvatskoj povijesnojezičnoj baštini i dijalektima, bio je među prvim hrvatskim jezikoslovcima koji su pridonijeli uvođenju uporabe računala u humanističke znanosti. Njegova djela trajan su spomen na istinsku ljudsku i znanstvenu veličinu te smjernica za sustavnu skrb o hrvatskome jeziku.

Akademik MARKO SAMARDŽIJA (Vođinci, 2. rujna 1947. – Zaprešić, 19. veljače 2019.) predavao mi je leksikologiju i leksikografiju na kolegiju *Suvremeni hrvatski književni jezik*. Bio je izvrstan predavač zavidnoga znanja i pripremljenosti. Pamtim ga i kao profesora koji je šalama nastojao razvedriti predavačku strogost. S profesorom Samardžijom povezuje me i kasnija profesionalna suradnja, među ostalim na velikom izdavačkom projektu *Povijest hrvatskoga jezika* u šest knjiga (2009. – 2019. Ante Bičanić (gl. ur.). Croatica. Zagreb.), a godinu dana bio je i ravnatelj Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Osobito je bio angažiran u oživljavanju filološke baštine i brizi za hrvatski jezik izvan domovine.

Ni deset dana nakon smrti profesora Samardžije jezikoslovnu kroatistiku te znanstvenu i kulturnu zajednicu općenito potresla je vijest da je preminuo profesor JOSIP SILIĆ (Milaši, 4. siječnja 1934. – Zagreb, 28. veljače 2019.). Unatoč ogromnoj erudiciji i profesionalnim uspjesima uvijek je bio blag, jednostavan i pristupačan. Posebno je imao strpljenja za studente, kojima je strastveno i znanstveno utemeljeno objašnjavao jezične činjenice i upućivao ih u jezikoslovnu znanost. Pamtit ćemo ga po visokim znanstvenim dosezima, pravednosti i dobroti.

Akademik RADOSLAV KATIČIĆ (Zagreb, 3. srpnja 1930. – Beč, 10. kolovoza 2019.), istaknuti hrvatski filolog svjetskoga glasa, bio je jedan od urednika i autora spomenutoga izdavačkog projekta *Povijest hrvatskoga jezika* u šest knjiga. Izniman je i međunarodno priznat znanstvenik u mnogim područjima, posebice u sintaksi i povijesti hrvatskoga

jezika, slavenskoj mitologiji, bizantskoj filologiji, genetskolingvističkoj teoriji, sociolingvistici, ranosrednjovjekovnoj hrvatskoj povijesti i dr. Njegova sam gostujuća predavanja i izlaganja na skupovima uvijek pomno pratila.

Dok sam već pripremala nacrt za ovaj *Vremeplov*, objavljena je tužna vijest da je preminuo akademik STJEPAN BABIĆ (Oriovac, 29. studenoga 1925. – Zagreb, 27. kolovoza 2021.), profesor koji mi je predavao tvorbu riječi u hrvatskome jeziku. Njegovim odlaskom nijedan autor popularnoga *londonca* više nije među živima. Na stranicama Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu nailazim na podatak da potpuna bibliografija profesora Babića obaseže više od tisuću bibliografskih jedinica. Zadivljujuće puno, ali ne iznenađuje jer ga se još iz studentskih dana sjećam kao znanstvenika vrlo posvećena istraživanjima hrvatskoga jezika, što mu je bio poziv, ne samo posao.

Moji profesori bili su vrhunski znanstvenici čiju je ljestvicu teško dosegnuti.

Previše je svijeća gorjelo u Institutu u mojih dvadeset pet institutskih godina.

Velika mi je čast i povlastica što sam vas poznavala, što sam od vas učila i s vama surađivala. Počivali u miru, dragi kolege i profesori!

